

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ryszard Witkowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Bednarek

SSN Anna Dziergawka

w sprawie **P.S.** i **S.B.** skazanych z art. 278
§ 1 w zw. z § 5 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 18 grudnia 2024 r. w trybie art.
535 § 5 k.p.k.

kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść skazanych
od prawomocnego wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w Nowym Sączu
z 30 marca 2023 r. sygn. akt II K 1614/22,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Rejonowemu w Nowym Sączu do ponownego rozpoznania.**

Małgorzata Bednarek

Ryszard Witkowski

Anna Dziergawka

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Nowym Sączu wyrokiem nakazowym z 30 marca 2023 r.
w sprawie o sygn. akt II K 1614/22 uznał za winnych:

a) **P. S.** tego, że w nieustalonym okresie od 23 lipca 2019 r. do 9 lipca 2022 r. w N.

przy ul. N.1 poprzez skrócenie przewodów po zdemonstowanym liczniku, wykonała nielegalny przyłącz do sieci energetycznej i dokonała kradzieży energii elektrycznej, w wyniku czego powstały straty wyliczone na podstawie obowiązującej taryfy w wysokości 7 511,74 zł na szkodę T. 2 S.A. z siedzibą w K. tj. popełnienia przestępstwa z art. 278 § 5 k.k. w zw. z § 1 k.k. i za to wymierzył jej karę 10 miesięcy ograniczenia wolności, polegającą na obowiązku wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 24 godzin w stosunku miesięcznym (pkt I sentencji wyroku), - na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonej P. S. środek kompensacyjny w postaci obowiązku naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody poprzez zapłatę na rzecz T. 2 S.A. z siedzibą w K. kwoty 7 511.74 zł (pkt II sentencji wyroku);

b) **S. B.** tego, że w nieustalonym okresie od 23 lipca 2019 r. do 9 lipca 2022 r. w n. przy ul. N.1 poprzez skrócenie przewodów po zdemonstowanym liczniku, wykonał nielegalny przyłącz do sieci energetycznej i dokonał kradzieży energii elektrycznej, w wyniku czego powstały straty wyliczone na podstawie obowiązującej taryfy w wysokości 7 511,74 zł na szkodę T. 2 S.A. z siedzibą w K. tj. popełnienia przestępstwa z art. 278 § 5 k.k. w zw. z § 1 k.k. i za to wymierzył mu karę 10 miesięcy ograniczenia wolności, polegającą na obowiązku wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 24 godzin w stosunku miesięcznym (pkt V sentencji wyroku), - na podstawie art. 46 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego S. B. środek kompensacyjny w postaci obowiązku naprawienia wyrządzonej przestępstwem szkody poprzez zapłatę na rzecz T. 2 S.A. z siedzibą w K. kwoty 7 511,74 zł (pkt VI sentencji wyroku).

Ponieważ żadna ze stron nie wniosła sprzeciwu, wyrok nakazowy uprawomocnił się w dniu 12 kwietnia 2023 r.

Od powyższego prawomocnego orzeczenia kasację w trybie art. 521 k.p.k. wniosł Prokurator Generalny, zarzucając przedmiotowemu wyrokowi „rażące

i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa karnego procesowego, to jest art. 500 § 1 i 3 k.p.k., polegające na rozpoznaniu sprawy oskarżonych P.S. i S.B. na posiedzeniu i wydaniu wyroku w postępowaniu nakazowym, mimo iż okoliczności popełnienia przestępstw opisanych w akcie oskarżenia w zakresie rzeczywistej wartości wyrządzonej nimi szkody budziły istotne wątpliwości, w konsekwencji czego doszło również do rażącego naruszenia przepisu prawa materialnego, a mianowicie art. 46 § 1 k.k., polegającego na orzeczeniu wobec oskarżonych środka kompensacyjnego w postaci obowiązku naprawienia szkody na rzecz T.2 S.A. z siedzibą w K. w kwotach po 7 511,74 zł. wyliczonych przez pokrzywdzonego ryczałtowo i odpowiadających opłacie taryfowej za nielegalny pobór energii, niestanowiących jednak rzeczywistej szkody wyrządzonej przestępstwem kradzieży energii elektrycznej z art. 278 § 5 k.k., za którą może być uznana wyłącznie wartość nielegalnie pobranej energii, ewentualnie również koszty jej przesyłu, których to wartości w niniejszym postępowaniu nie ustalono, co wyłączało dopuszczalność takiego trybu postępowania i nakazywało skierowanie sprawy na rozprawę celem przeprowadzenia postępowania dowodowego.

Prokurator Generalny wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Nowym Sączu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja okazała się oczywiście zasadna.

Przepisy art. 500 § 1 i § 3 k.p.k. dają sądowi możliwość rozstrzygnięcia o odpowiedzialności karnej oskarżonego bez przeprowadzenia postępowania dowodowego wyrokiem nakazowym, niemniej jednak możliwość taka jest uzależniona od łącznego spełnienia wszystkich wymienionych w tych przepisach warunków. Zgodnie z art. 500 § 3 k.p.k. sąd może wydać wyrok nakazowy, tylko jeżeli na podstawie zebranych dowodów okoliczności czynu i winy oskarżonego nie budzą wątpliwości. Brak tych wątpliwości oznacza, że nie ma ich zarówno odnośnie do sprawstwa danego czynu, winy oskarżonego, wypełnienia wszystkich znamion tego

czynu wymienionych w przepisach prawa karnego materialnego, przy uwzględnieniu wszystkich dowodów przedstawionych w akcie oskarżenia.

Z powyższego wynika, co podkreśla Sąd Najwyższy w swym jednolitym orzecnictwie (*np. wyroki Sądu Najwyższego – dalej SN: z 2 lutego 2016 r. sygn. akt IV KK 372/15, LEX 1991142; z 23 kwietnia 2015 r. sygn. akt II KK 82/15, Biul. PK 2015/4/9-13; z 13 września 2023 r. sygn. akt II KK 221/23; z 24 października 2023 r. sygn. akt V KK 130/23*). że dla wydania takiego wyroku wymagane jest osiągnięcie przez Sąd, w oparciu o zebrane w dochodzeniu dowody, dostatecznego stopnia pewności w zakresie braku wątpliwości co do okoliczności popełnienia czynu przestępnego i winy oskarżonego. Sformułowanie odnośnie braku wątpliwości co do okoliczności popełnienia czynu i winy oskarżonego należy rozumieć szeroko. Dotyczy ono zarówno wszystkich ustaleń w zakresie sprawstwa czynu, jak i wszystkich okoliczności mających wpływ na dokonanie właściwej oceny prawnej tego czynu, w tym wysokości szkody wyrządzonej przestępstwem (*zob. wyrok SN z 9 lutego 2021 r. sygn. akt IV KK 275/20*). Niespełnienie któregokolwiek z tych warunków wyłącza dopuszczalność rozpoznania sprawy w tym trybie i wydania wyroku nakazowego. Przesłanka ta podlega w związku z tym kontroli sądu rozpoznającego merytorycznie sprawę, a stwierdzenie jakichkolwiek wątpliwości w tym zakresie nakazuje rezygnację z orzekania w trybie nakazowym i rodzi obowiązek rozpoznania sprawy na zasadach ogólnych. Wówczas konieczne jest rozpoznanie sprawy na rozprawie głównej (*zob. wyrok SN z 9 lutego 2021 r. sygn. akt IV KK 275/20*).

W przedmiotowej sprawie oskarżonym P. S. i S. B. przypisano popełnienie występku z art. 278 § 5 k.k., polegającego na bezumownym poborze energii elektrycznej. O ile zarazem wartość zagarniętej energii elektrycznej nie ma znaczenia dla bytu przestępstwa z art. 278 § 5 k.k. (do jego znamion należy skutek w postaci przejęcia w posiadanie lub zużytkowania odpowiedniego rodzaju energii bez względu na jego wielkość), o tyle wysokość szkody na płaszczyźnie orzekania środka kompensacyjnego z art. 46 § 1 k.k. ma już istotne znaczenie. Środek kompensacyjny wskazany w art. 46 § 1 k.k. zawsze jest bowiem związany z wielkością istniejącej szkody, a więc musi odzwierciedlać jej wymiar. Nie jest zatem dopuszczalne, aby

kwota zasądzona na rzecz pokrzywdzonego tytułem rekompensaty przewyższała wysokość ustalonej szkody (*wyrok SN z 11 kwietnia 2024 r. sygn. akt V KK 62/24*).

W realiach niniejszej sprawy Sąd Rejonowy w Nowym Sączu, w ślad za aktem oskarżenia przyjął, iż w wyniku zachowania oskarżonych P.S. i S. B. powstały „straty wyliczone na podstawie obowiązującej taryfy w wysokości 7 511,74 zł”. W takiej też kwocie orzeczone zostały wobec obojga oskarżonych środki kompensacyjne z art. 46 § 1 k.k.

Rzecz jednak w tym, że powyższa kwota stanowi naliczoną przez T. 2 S.A. z siedzibą w K. opłatę taryfową pobieraną na podstawie art. 57 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2024 r. poz. 266). Sposób jej wyliczenia wskazuje, że wysokość opłaty istotnie odbiegała od ilości i wartości nielegalnie pobranej energii. W ust. 1 § 44 obowiązującego uprzednio rozporządzenia Ministra Energii z dnia 6 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz. U. z 2019 r. poz. 503) - uchylony z dniem 7 grudnia 2022 r. i zastąpionego rozporządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie sposobu kształtowania i kalkulacji taryf oraz sposobu rozliczeń w obrocie energią elektryczną - (Dz. U. z dnia 6 grudnia 2022 r. poz. 2505) - określono bowiem, iż podmiot nielegalnie pobierający energię, bez zawarcia umowy sprzedaży, może być obciążony opłatami w wysokości pięciokrotności stawek opłat określonych w taryfie, do której podmiot ten byłby zakwalifikowany, przyjmując ilość energii elektrycznej uwzględniającej rzeczywistą możliwość pobierania energii przez dany podmiot wynikające z mocy i rodzaju zainstalowanych odbiorników. W realiach niniejszej sprawy T. 2 S.A. z siedzibą w K. zastosował powyższy sposób wyliczenia opłat, o czym świadczy dokument obciążeniowy Nr [...] wystawiony na nazwisko L. S. , zamieszkałej wraz z oskarżonym S. B. w mieszkaniu przy ul. N. w N.1, w którym stwierdzono bezumowny pobór energii elektrycznej. Wynika z niego wprost, iż opłatę wyliczono, stosując pięciokrotność stawek określonych w taryfie (k. 32). W takiej sytuacji opłata tak wyliczona nie może być zatem utożsamiana z rzeczywistą szkodą wyrządzoną przestępstwem, za którą w przypadku przestępstwa kradzieży energii elektrycznej może być uznana

wyłącznie wartość nielegalnie pobranej energii, względnie również koszty jej przesyłu. W niniejszej sprawie nie wykazano zaś żadnym dowodem, jaką faktyczną ilość energii oskarżeni zużyli w okresach objętych zarzutami.

Obowiązkiem sądu karnego jest dokonanie ustaleń dotyczących wysokości szkody poniesionej przez pokrzywdzonego zgodnie z faktycznym stanem rzeczy, gdyż orzeczenie obowiązku naprawienia szkody na podstawie art. 46 § 1 k.k. jest możliwe w toku prowadzonego postępowania w takim zakresie i w takiej części, w jakiej wysokość szkody nie budzi wątpliwości. Niewątpliwie szkoda wynikająca z popełnienia przestępstwa z art. 278 § 5 k.k. to ilość faktycznie zużytej energii elektrycznej.

Powyższe prowadzi do konstatacji, iż w realiach niniejszej sprawy rzeczywista wysokość szkody nie została *de facto* ustalona, a jej identyfikowanie z kwotą określona przez T.2 S.A. z siedzibą w K., stanowiącą opłatę taryfową pobieraną na podstawie art. 57 ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 roku - Prawo energetyczne (Dz. U. z 2024 r. poz. 266) jest bezpodstawne, albowiem kwota zasądzona na rzecz pokrzywdzonego tytułem rekompensaty przewyższała wysokość ustalonej szkody, co sprzeczne z celami środków kompensacyjnych. Przypomnieć należy, iż środki te służą pełniejszemu urzeczywistnieniu prawnokarnej ochrony praw pokrzywdzonych, a ich doniosłość prawna sprowadza się do naprawienia szkody wyrządzonej przez sprawcę, nie zaś przysparzaniu pokrzywdzonym korzyści majątkowych. Dlatego kwota zasądzona od sprawcy na rzecz pokrzywdzonego, nie może być dowolna, czy też - jak w niniejszej sprawie - wyliczona ryczałtowo, lecz winna stanowić odpowiednik majątkowy straty doznanej przez pokrzywdzonego. Środek kompensacyjny wskazany w art. 46 § 1 k.k. zawsze związany jest z wielkością istniejącej szkody, a więc musi odzwierciedlać jej rozmiar (wyrok SN z 5 października 2023 r. sygn. akt III KK 391/23).

W tych warunkach należało uznać oczywistą zasadność kasacji Prokuratora Generalnego i zawartego w niej zarzutu, a w konsekwencji uchylić wyrok nakazowy

będący jej przedmiotem oraz przekazać sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Nowym Sączu – we wskazanym powyżej zakresie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

[J.J.]

[a.ł.]

Małgorzata Bednarek

Ryszard Witkowski

Anna Dziergawka